

Київський національний університет
будівництва і архітектури
Кафедра Фізичного виховання і спорту
«Затверджую»

Шифр Спеціальності 017	Назва спеціальності, освітньої програми Фізична культура і спорт	Сторінка 1 з 4
-------------------------------------	---	----------------

Завідувач кафедри
Шамич О.М.

«31» Травня 2023 р.

Розробник силабуса
Колядич О.І.

СИЛАБУС
ФІЗІОЛОГІЯ ЛЮДИНИ
(назва освітньої компоненти (дисципліни))

1) Шифр за освітньою програмою: <u>ОК.18</u>
2) Навчальний рік: <u>2023-2024</u>
3) Освітній рівень: Бакалавр
4) Форма навчання: денна, заочна, дуальна, дистанційна, змішана
5) Галузь знань: 01 ОСВІТА/ПЕДАГОГІКА
6) Спеціальність, назва освітньої програми: 017 Фізична культура і спорт
8) Статус освітньої компоненти: (обов'язкова чи вибіркова) обов'язкова
9) Семестр: III
11) Контактні дані викладача: (зазначається посада, вчений ступінь, ПІБ викладача, корпоративна адреса електронної пошти, телефон, посилання на сторінку викладача на сайті КНУБА) старший викладач, О.І. Колядич, o_kolyadich@ukr.net, м/т. (050)694-98-02
12) Мова викладання: українська
13) Пререквізити (дисципліни-попередники, які необхідно вивчити, щоб слухати цей курс): заняття обраним видом спорту; дисципліни загальної середньої освіти; Вступ до спеціальності, Анатомія людини і спортивна морфологія.
14) Мета курсу: формування системи знань про функціональну організацію організму людини, обмін речовин та його роль у забезпеченні м'язової діяльності, нейро-гуморальні механізми регуляції фізіологічних функцій, фізіологічні основи сенсорних систем та вищої нервової діяльності, а також оволодіння навичками застосування методів фізіологічних досліджень, аналізу та інтерпретації результатів.

15) Результати навчання:				
№	Програмний результат навчання	Метод перевірки навчального ефекту	Форма проведення занять	Посилання компетентності
1.	ПРН14. Застосовувати у професійній діяльності знання анатомічних, фізіологічних, біохімічних, біомеханічних та гігієнічних аспектів занять фізичною культурою і спортом.	Опитування, доповіді, контрольні роботи, презентації, тестування, співбесіди, залік, екзамен.	Лекції, практичні заняття, консультації	ІК ЗК 01,12 СК 07,14
2.	ПРН15. Визначати функціональний стан організму людини та обґрунтовувати вибір засобів профілактики перенапруження систем організму осіб, які займаються фізичною культурою і спортом.			ІК ЗК 01,12 СК 07,14
3	ПРН21. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.			ІК ЗК 01,12 СК 07,14

16) Структура курсу (для денної/заочної):					
Лекції, год.	Практичні заняття, год.	Лабораторні заняття, год.	Курсовий проект/ курсова робота РГР/Контрольна робота	Самостійні робота здобувача, год.	Форма підсумко- вого контролю
30	30		Контрольна робота	60	Екзамен
14	16			90	
Сума годин:				120	
Загальна кількість кредитів ECTS				4	
Кількість годин (кредитів ECTS) аудиторного навантаження:				60	
				30	

17) Зміст курсу (Д/З форми): (окремо для кожної форми занять – Л/Пр/Лаб/ КР/СРС)

Програма навчальної дисципліни

(денна форма)

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. (30 г.) Фізіологія людини як наука. Організм людини як єдине ціле.

Лекція 1. Вступ до фізіології людини.

Предмет і завдання фізіології людини. Історія розвитку фізіології. Методи фізіологічних досліджень.

Лекція 2. Внутрішнє середовище організму.

Поняття внутрішнього середовища організму. Кров. Фізико-хімічні властивості крові. Формені елементи крові. Лімфа. Тканинна рідина. Ліквор. Кількісне співвідношення між кров'ю, лімфою та міжклітинною рідиною.

Лекція 3. Кровообіг. Лімфообіг.

Морфологічні та функціональні особливості серцевого м'яза. Рефрактерність серця, закон "усе або нічого". Автоматія серця. Природа серцевої автоматії. Провідна система серця - вузли, пучки, волокна Пуркін'є. Блокада серця, її природа. Будова і роль серцевих клапанів. Періоди і фази серцевого циклу. Тони серця, струми дії серця, електрокардіографія. Робота серця, ударний (сistolічий) та хвилинний об'єм крові. Нервова та гуморальна регуляція роботи серця.

Лекція 4. Фізіологія дихання.

Сутність і значення дихання. Пристосування системи дихання до умов існування організму. Роль шкірного дихання у людини. Верхні дихальні шляхи і легені. Дихальні м'язи. Механізми вдиху і видиху. Значення внутрішнього плеврального негативного тиску. Еластична тяга легень. Пневмоторакс. Спірометрія, об'єм вдихуваного та видихуваного повітря, життєва ємність легень.

Лекція 5. Травлення в організмі людини.

Функції шлунково-кишкового тракту. Травні соки та їх ферменти. Типи травлення: внутрішньоклітинне та позаклітинне. Травлення в ротовій порожнині. Роль зубів. Слина, її склад і травна дія. Рефлекторна регуляція слиновиділення. Травлення в шлунку. Нерво-гуморальна регуляція рухів шлунка. Травлення в дванадцятипалій кишці. Травні властивості, склад та ферменти панкреатичного соку. Печінка та її функції. Жовч, її склад і участь у дуоденальному травленні. Виділення жовчі печінкою, регуляція її надходження в кишечник. Мембранне (пристінкове) травлення і роль мікроросинок. Моторна діяльність тонких кишок. Функції товстих кишок. Всмоктання в товстих кишках. Мікрофлора і процеси бродіння в товстих кишках. Гниття в товстих кишках як джерело інтоксикації організму. Моторна діяльність товстих кишок.

Лекція 6. Обмін речовин та енергії.

Асиміляція і дисиміляція. Харчові речовини. Білки. Азотиста рівновага. Білкове харчування при різних умовах. Регуляція білкового обміну. Жири, їх значення для

організму. Незамінні жирні кислоти. Жировий обмін. Регуляція жирового обміну. Вуглеводи, їх класифікація і енергетичне значення в обміні. Потреба організму у вуглеводах. Депо вуглеводів (печінка, м'язи). Фізіологічна гіпо- і гіперглікемія. Нервово-гуморальна регуляція.

Енергетична цінність білків, жирів та вуглеводів. Енергетичний баланс в організмі. Загальний і основний обміни. Витрати енергії при роботі. Регуляція калорійного балансу і процесів живлення організму. Харчовий центр і його компоненти.

Лекція 7. Процеси виділення.

Кінцеві продукти обміну, шляхи їх виділення в організмі. Органи виділення та їх значення для організму. Нирки, їх будова і видільна функція. Нефрон як функціональна одиниця нирки. Ниркові клубочки, канальці. Сеча, органічні і неорганічні складові речовини. Сучасні уявлення про сечоутворення. Роль клубочків і різних відділів звивистих канальців. Фільтрація, реабсорбція, секреція. Первинна і вторинна сеча, її склад. Нервово-гуморальна регуляція сечоутворення. Антидіуретичний гормон. Регуляція сечовиділення.

Лекція 8. Гуморальна регуляція фізіологічних функцій

Загальна характеристика залоз внутрішньої секреції та їх роль в регуляції функцій організму. Гормони, їх специфічна дія.

Гормони щитовидної залози. Паращитовидні залози та їх значення в регуляції кальцієвого обміну. Наслідки їх гіпо- і гіперфункції. Ендокринна функція підшлункової залози. Інсулін, його фізіологічне і практичне застосування. Наднирники. Загрудинна (вилочкова) залоза, її роль. Статеві залози, їх внутрішня секреція. Гіпофіз, його будова і розвиток. Нервова регуляція діяльності ендокринних залоз. Взаємодія нервової та гуморальної регуляції. Роль гіпоталамуса в регуляції діяльності гіпофіза. Гіпоталамо-гіпофізарна система.

Лекція 9, 10. Особливості нервової регуляції фізіологічних функцій.

Нерви, їх будова і класифікація. Методи дослідження фізіології нервів. Подразнення нервів і відведення від них електричних потенціалів. Природа мембранного потенціалу. Іонна асиметрія. Проникність мембрани до різних іонів. Збудження нервового волокна. Локальне і поширюване збудження. Механізм поширення нервового імпульсу в немієлінізованих і мієлінізованих нервових волокнах (сальваторна теорія поширення збудження). Швидкість проведення збудження. Синаптична передача збудження і гальмування.

Лекція 11, 12. Фізіологія центральної нервової системи людини.

Еволюція центральної нервової системи. Дифузна нервова система. Розвиток гангліонарної системи. Сегментація. Процес централізації гангліїв. Трубочатий тип будови нервової системи. Нейрон та його будова. Типи нейронів. Спеціалізація нейронів і синапсів. Функціональна організація нейронів. Рефлекс і рефлексорна дуга. Розвиток рецепторів та їх роль в еволюції нервової системи. Значення центральних синапсів. Загальні властивості центрів. Методи вивчення функцій центральної нервової системи. Головний мозок. Спинний мозок.

Лекція 13. Фізіологія органів чуття.

Поняття про рецептори, органи чуття і аналізатори, існування організму в середовищі і спеціалізація рецепторів. Вчення І.П. Павлова про аналізатори - новий етап у розвитку фізіології органів чуття. Центральний і периферичний (органи чуття) відділи аналізаторів.

Адекватні і неадекватні подразники. Електрофізіологічні дослідження органів чуття. Фізіологічні основи інтенсивності і якості відчуття. Пороги подразнення. Адаптація. Залежність між силою подразнення і відчуттям (закон Вебера-Фехнера). Принципи кодування інформації рецепторами. Адаптація органів чуття і аналізаторів.

Лекція 14, 15. Фізіологія вищої нервової діяльності людини.

Безумовні рефлекси та інстинктивні акти. Умовні рефлекси. Класифікація умовних рефлексів. Механізм утворення умовних рефлексів. Кіркова регуляція вегетативних

процесів. Генералізація і спеціалізація умовних рефлексів. Властивості основних нервових процесів у корі великих півкуль - іррадіація, концентрація, індукція. Аналітико-синтетична діяльність головного мозку. Динамічний стереотип. Особливості вищої нервової діяльності людини. Соціальна і біологічна детермінованість вищої нервової діяльності людини. Друга сигнальна система - якісна особливість вищої нервової діяльності людини. Взаємовідношення між першою і другою сигнальними системами. Сон. Теорії сну. Види сну (швидкий і повільний). Сновидіння. Гіпноз і навіювання. Пам'ять. Типи пам'яті та її механізми.

Змістовий модуль 2. (30 г.)

Практичні заняття:

Заняття 1. Фізіологія людини як наука.

План заняття:

1. Предмет, мета, завдання і значення курсу.
2. Зв'язок фізіології з іншими науками.
3. Історичний розвиток фізіологічної науки.
4. Традиційні та сучасні методи фізіологічних досліджень.
5. Гострі та хронічні експерименти на тваринах і їх роль у з'ясуванні механізмів регуляції фізіологічних функцій.
6. Значення фізіології як науки.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати методи реєстрації фізіологічних процесів у людини.

Заняття 2. Фізіологічні властивості організму людини.

План заняття:

1. Внутрішнє середовище організму.
2. Охарактеризувати кров людини.
3. Хімічний склад та фізико-хімічні властивості крові.
4. Формені елементи крові.
5. Лімфа і міжклітинна рідина.
6. Зробити висновки щодо розглянутої теми.

Завдання для самостійної роботи: підготувати доповідь на тему: «Групи крові людини».

Заняття 3. Процеси кровообігу та лімфообігу.

План заняття:

1. Охарактеризувати велике і мале кола кровообігу.
2. Будова серця. Властивості серцевого м'яза.
3. Робота серця та її прояви.
4. Іннервація серця і регуляція його функцій.
5. Кровоносні судини.
6. Класифікація і функції судин.
7. Основи гемодинаміки.
8. Рух крові в судинах.
9. Фізіологія капілярів.
10. Регуляція кровообігу.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати особливості лімфообігу.

Заняття 4. Процеси дихання.

План заняття:

1. Легеневе дихання людини.
2. Газообмін у легенях і тканинах.
3. Регуляція дихання.
4. Сутність і значення дихання.

Завдання для самостійної роботи: пояснити особливості адаптації системи дихання до умов існування організму.

Заняття 5. Процеси травлення.

План заняття:

1. Особливості фізіології травлення.
2. Функції травної системи.
3. Травлення у ротовій порожнині.
4. Функція стравоходу.
5. Травлення у шлунку.
6. Травлення у тонкій кишці.
7. Травлення у товстій кишці.

Завдання для самостійної роботи: підготувати доповідь на тему: «Всмоктування поживних речовин».

Заняття 6. Фізіологічні основи метаболізму.

План заняття:

1. Обмін речовин та енергії.
2. Обмін вуглеводів.
3. Обмін ліпідів.
4. Обмін білків.
5. Водно-сольовий обмін.
6. Енергетичний обмін.
7. Терморегуляція.

Завдання для самостійної роботи: скласти рекомендації щодо вживання вітамінів для людей з урахуванням віку, статті, стану здоров'я.

Заняття 7. Виділення речовин.

План заняття:

1. Виділення продуктів обміну речовин в організмі людини.
2. Будова і функції нирки.
3. Регуляція функції нирок.
4. Сечовиділення та його значення.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати додаткові органи виділення людини.

Заняття 8. Особливості гуморальної регуляції фізіологічних функцій.

План заняття:

1. Ефекти гормонів гіпофізу.
2. Гормони щитоподібної залози.
3. Внутрішньосекреторна частина підшлункової залози.
4. Наднирникові залози.
5. Статеві залози, ефекти гормонів.
6. Загруднинна залоза (тимус).
7. Шишкоподібна залоза, ефекти гормонів.

Завдання для самостійної роботи: підготувати доповідь на тему: «Тканинні гормони».

Заняття 9, 10. Фізіологія збудливих тканин.

План заняття:

1. Основні властивості збудливих тканин.
2. Міжклітинна передача збудження і гальмування.
3. Збудження нервового волокна.
4. Електричні явища в нервах.
5. Локальне і поширюване збудження.
6. Механізм поширення нервового імпульсу в немієлінізованих і мієлінізованих нервових волокнах.
7. Швидкість проведення збудження.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати двобічну провідність нервового волокна.

Заняття 11, 12. Головний мозок, його будова і функції. Спинний мозок, його будова і функції.

План заняття:

1. Спинний мозок, його будова і функції.
2. Довгастий мозок, його центри і рефлекси.
3. Середній мозок і його еволюція.
4. Вегетативна нервова система - симпатична і парасимпатична.
5. Ретикулярна формація мозку, її висхідні і низхідні впливи.
6. Мозочок, його будова і зв'язки з іншими відділами ЦНС.
7. Проміжний мозок. Таламус. Специфічні і неспецифічні ядра таламуса, їх функції.

Гіпоталамус та його ядра. Вегетативні центри гіпоталамічної ділянки. Гіпоталамо-гіпофізарна система.

8. Розвиток півкуль головного мозку.
9. Методи вивчення функцій півкуль головного мозку.

Завдання для самостійної роботи: підготувати інформацію щодо особливостей лімбічної системи мозку та її функціонального значення.

Заняття 13. Фізіологія сенсорних систем.

План заняття:

1. Загальні принципи функціонування сенсорних систем.
2. Фізіологія зору.
3. Фізіологія слуху.
4. Гравітаційна сенсорна система.
5. Хеморецепція.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати соматовісцеральну сенсорну систему.

Заняття 14, 15. Основні поняття фізіології вищої нервової діяльності.

План заняття:

1. Індивідуально набуті форми вищої нервової діяльності.
2. Взаємодія гальмування і збудження в корі великого мозку.
3. Механізми пам'яті.
4. Інтегративна діяльність головного мозку.
5. Мотиваційно-емоційні аспекти поведінки.
6. Основи типології вищої нервової діяльності.
7. Специфічні особливості вищої нервової діяльності людини.
8. Свідомість людини.

Завдання для самостійної роботи: підготувати доповідь на тему: «Гіпноз і навіювання».

**Програма навчальної дисципліни
(заочна форма)
Модуль 1.**

Змістовний модуль 1. (14 г.) Фізіологія людини як наука. Організм людини як єдине ціле.

Лекція 1. Вступ до фізіології людини.

Предмет і завдання фізіології людини. Історія розвитку фізіології. Методи фізіологічних досліджень.

Лекція 2. Внутрішнє середовище організму.

Поняття внутрішнього середовища організму. Кров. Фізико-хімічні властивості крові. Формені елементи крові. Лімфа. Тканинна рідина. Ліквор. Кількісне співвідношення між кров'ю, лімфою та міжклітинною рідиною.

Лекція 3. Кровообіг. Лімфообіг.

Морфологічні та функціональні особливості серцевого м'яза. Рефрактерність серця, закон "усе або нічого". Автоматія серця. Природа серцевої автоматії. Провідна система серця - вузли, пучки, волокна Пуркін'є. Блокада серця, її природа. Будова і роль серцевих клапанів. Періоди і фази серцевого циклу. Тони серця, струми дії серця, електрокардіографія. Робота серця, ударний (сistolічий) та хвилинний об'єм крові. Нервова та гуморальна регуляція роботи серця.

Лекція 4. Фізіологія дихання.

Сутність і значення дихання. Пристосування системи дихання до умов існування організму. Роль шкірного дихання у людини. Верхні дихальні шляхи і легені. Дихальні м'язи. Механізми вдиху і видиху. Значення внутрішнього плеврального негативного тиску. Еластична тяга легень. Пневмоторакс. Спірометрія, об'єм вдихуваного та видихуваного повітря, життєва ємність легень.

Лекція 5. Травлення в організмі людини.

Функції шлунково-кишкового тракту. Травні соки та їх ферменти. Типи травлення: внутрішньоклітинне та позаклітинне. Травлення в ротовій порожнині. Роль зубів. Слина, її склад і травна дія. Рефлекторна регуляція слиновиділення. Травлення в шлунку. Нерво-гуморальна регуляція рухів шлунка. Травлення в дванадцятипалій кишці. Травні властивості, склад та ферменти панкреатичного соку. Печінка та її функції. Жовч, її склад і участь у дуоденальному травленні. Виділення жовчі печінкою, регуляція її надходження в кишечник. Мембранне (пристінкове) травлення і роль мікроборсинок. Моторна діяльність тонких кишок. Функції товстих кишок. Всмоктання в товстих кишках. Мікрофлора і процеси бродіння в товстих кишках. Гниття в товстих кишках як джерело інтоксикації організму. Моторна діяльність товстих кишок.

Лекція 6. Обмін речовин та енергії.

Асиміляція і дисиміляція. Харчові речовини. Білки. Азотиста рівновага. Білкове харчування при різних умовах. Регуляція білкового обміну. Жири, їх значення для організму. Незамінні жирні кислоти. Жировий обмін. Регуляція жирового обміну. Вуглеводи, їх класифікація і енергетичне значення в обміні. Потреба організму у вуглеводах. Депо вуглеводів (печінка, м'язи). Фізіологічна гіпо- і гіперглікемія. Нерво-гуморальна регуляція.

Енергетична цінність білків, жирів та вуглеводів. Енергетичний баланс в організмі. Загальний і основний обміни. Витрати енергії при роботі. Регуляція калорійного балансу і процесів живлення організму. Харчовий центр і його компоненти.

Лекція 7. Процеси виділення.

Кінцеві продукти обміну, шляхи їх виділення в організмі. Органи виділення та їх значення для організму. Нирки, їх будова і видільна функція. Нефрон як функціональна одиниця нирки. Ниркові клубочки, канальці. Сеча, органічні і неорганічні складові речовини. Сучасні уявлення про сечоутворення. Роль клубочків і різних відділів звивистих канальців. Фільтрація, реабсорбція, секреція. Первинна і вторинна сеча, її склад. Нерво-гуморальна регуляція сечоутворення. Антидіуретичний гормон. Регуляція сечовиділення.

Змістовий модуль 2. (16 г.)

Практичні заняття:

Заняття 1. Фізіологія людини як наука.

План заняття:

1. Предмет, мета, завдання і значення курсу.
2. Зв'язок фізіології з іншими науками.
3. Історичний розвиток фізіологічної науки.
4. Традиційні та сучасні методи фізіологічних досліджень.
5. Гострі та хронічні експерименти на тваринах і їх роль у з'ясуванні механізмів

регуляції фізіологічних функцій.

6. Значення фізіології як науки.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати методи реєстрації фізіологічних процесів у людини.

Заняття 2. Фізіологічні властивості організму людини.

План заняття:

1. Внутрішнє середовище організму.
2. Охарактеризувати кров людини.
3. Хімічний склад та фізико-хімічні властивості крові.
4. Формені елементи крові.
5. Лімфа і міжклітинна рідина.
6. Зробити висновки щодо розглянутої теми.

Завдання для самостійної роботи: підготувати доповідь на тему: «Групи крові людини».

Заняття 3. Процеси кровообігу та лімфообігу.

План заняття:

1. Охарактеризувати велике і мале кола кровообігу.
2. Будова серця. Властивості серцевого м'яза.
3. Робота серця та її прояви.
4. Іннервація серця і регуляція його функцій.
5. Кровоносні судини.
6. Класифікація і функції судин.
7. Основи гемодинаміки.
8. Рух крові в судинах.
9. Фізіологія капілярів.
10. Регуляція кровообігу.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати особливості лімфообігу.

Заняття 4. Процеси дихання.

План заняття:

1. Легеневе дихання людини.
2. Газообмін у легенях і тканинах.
3. Регуляція дихання.
4. Сутність і значення дихання.

Завдання для самостійної роботи: пояснити особливості адаптації системи дихання до умов існування організму.

Заняття 5. Процеси травлення.

План заняття:

1. Особливості фізіології травлення.
2. Функції травної системи.
3. Травлення у ротовій порожнині.
4. Функція стравоходу.
5. Травлення у шлунку.
6. Травлення у тонкій кишці.
7. Травлення у товстій кишці.

Завдання для самостійної роботи: підготувати доповідь на тему: «Всмоктування поживних речовин».

Заняття 6. Фізіологічні основи метаболізму.

План заняття:

1. Обмін речовин та енергії.
2. Обмін вуглеводів.
3. Обмін ліпідів.
4. Обмін білків.

5. Водно-сольовий обмін.
6. Енергетичний обмін.
7. Терморегуляція.

Завдання для самостійної роботи: скласти рекомендації щодо вживання вітамінів для людей з урахуванням віку, статті, стану здоров'я.

Заняття 7. Виділення речовин.

План заняття:

1. Виділення продуктів обміну речовин в організмі людини.
2. Будова і функції нирки.
3. Регуляція функції нирок.
4. Сечовиділення та його значення.

Завдання для самостійної роботи: охарактеризувати додаткові органи виділення людини.

Заняття 8. Особливості гуморальної регуляції фізіологічних функцій.

План заняття:

1. Ефекти гормонів гіпофізу.
2. Гормони щитоподібної залози.
3. Внутрішньосекреторна частина підшлункової залози.
4. Наднирикові залози та їх гормони.
5. Статеві залози, ефекти гормонів.
6. Загруднинна залоза (тимус).
7. Шишкоподібна залоза, ефекти гормонів.

Завдання для самостійної роботи: підготувати доповідь на тему: «Тканинні гормони».

Самостійна робота:

№ з/п	Назва тем для самостійної роботи	Кількість годин
1.	Історія розвитку фізіології як науки.	3/4,5
2.	Відомі вчені-фізіологи.	3/4,5
3.	Кровотворення і його регуляція.	3/4,5
4.	Явище фагоцитозу, як основи клітинного імунітету.	3/4,5
5.	Фібриляція серця, його дефібриляція.	3/4,5
6.	Пульс і його реєстрація.	3/4,5
7.	Дихання людини за умов високого і низького тиску.	3/4,5
8.	Голод і насичення як регулятори споживання їжі	3/4,5
9.	Екскреторні функції шкіри людини	3/4,5
10.	Температура тіла та її регуляція, розлади терморегуляції.	3/4,5
11.	Ефекти тканинних гормонів.	3/4,5
12.	Працездатність м'язів.	3/4,5
13.	Теорії сприймання кольорів.	3/4,5
14.	Процес сприйняття смаку.	3/4,5
15.	Взаємовідношення між першою і другою сигнальними системами.	3/4,5
16.	Методи дослідження функцій півкуль головного мозку.	3/4,5
17.	Вплив стресу на організм людини.	3/4,5
18.	Патологічні зміни вищої нервової діяльності.	3/4,5
19.	Вчення І.П. Павлова про типи нервової системи.	3/4,5
20.	Теорії сну. Сновидіння.	3/4,5
Усього годин – денна/заочна		60/90

Курсовий проект/курсова робота/РГР/Контрольна робота:

(тематика, зміст): *Тематика модульної контрольної роботи формується згідно тем лекцій та практичних занять відповідно до семестру.*

18) Основні джерела:**Навчальні посібники:**

1. Боярчук О.Д., Самчук В.А. Фізіологія (ВНД та вікова) з основами генетики: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». / О.Д.Боярчук. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. 374 с.
2. Ганонг В. Ф. Фізіологія людини : підручник / Вільям Ф. Ганонг ; пер. з англ. М. Гжегоцький, В.Шевчук, О.Заячківська. – Львів: Бак, 2002. – 784 с.
3. Коритко З. Загальна фізіологія: навч. посіб. / З. Коритко, Є. Голубій. – Львів: ПП Сорока, 2002. – 142 с.
4. Кучеров І. С. Фізіологія людини і тварини: навч. посіб. / І. С. Кучеров. – Київ: Вища школа, 1991. – 327 с.
5. Кучерук О. С. Фізіологія людини: навч. посіб. : у 3-х ч. / О. С. Кучерук, П. Д. Плахтій. – Кам'янець-Подільський: Вища школа, 1997. – Ч. 1. – 215 с.
6. Лук'янцева Г.В. Фізіологія людини: навч. посіб. для самост. роботи студентів з індивід. графіком навчання та заочн. форми навчання / Г.В. Лук'янцева. Київ: НУФВСУ, вид-во «Олімп. л-ра», 2014. 184 с.
7. Сидоренко П.І. Анатомія та фізіологія людини: підручник (ВНЗ I—III р. а.) — 5-е вид., випр. / П.І. Сидоренко. Київ: ВСВ «Медицина», 2015. 248 с.
8. Федонюк Я.І. Анатомія та фізіологія з патологією / Я.І.Федонюк. Тернопіль: Укрмедкнига, 2018. 680 с.
9. Філімонов В. І. Фізіологія людини: підручник. 4-е видання / В.І.Філімонов. Київ: ВСВ «Медицина», 2021. 488 с.
10. Чайченко Г.М., Цибенко В.О., Сокур В.Д. Фізіологія людини і тварин / Г. М. Чайченко. Київ: «Вища школа», 2013. 463 с.

Методичні роботи:

1. Босенко А. І. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Фізіологія людини і вікова фізіологія». Модуль 1 – вісцеральні системи. ОПП: Фізична культура і спорт. Спеціальність: 017 Фізична культура і спорт / А. І. Босенко, Н. А. Орлик, М. С. Топчій. - Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2021. - 38 с.
2. Красноштан І.В. Фізіологія людини і тварин: навчально-методичний посібник для студентів природничо-географічних факультетів педагогічних вузів / І. В. Красноштан, К.А.Кравченко. – Умань: ПП Жовтий О. О., 2012. – 170 с.
3. Пасічніченко О.М., Воробйова А.П. Методичні рекомендації до лабораторного практикуму з фізіології людини і тварин. Фізіологія вегетативної нервової системи. – Київ, 2020. – 38 с.

Нормативна та законодавча база:

1. Закон України про вищу освіту. (редакція від 27.10.2022) <https://zakon.help/zakonodavstvo-ukraini/1556-18>
2. Закон України про фізичну культуру і спорт (редакція від 27.10.2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>
3. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 р. №4004-ХІІ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

19) Додаткові джерела:**Інформаційні ресурси:**

<http://library.knuba.edu.ua/> - Бібліотека Київського національного університету будівництва та архітектури.
<https://org2.knuba.edu.ua/> – Освітній сайт Київського національного університету будівництва та архітектури.
<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім.Вернадського, м. Київ, пр. Голосіївський, 3
http://www.msms.gov.ua/sport/control/uk/publish/article?art_id=138349
 Репозитарій Національного університету фізичного виховання і спорту України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://reposit.uni-sport.edu.ua>.

20) Система оцінювання навчальних досягнень (розподіл балів):

Поточне оцінювання			Модульний контроль	Підсумковий контроль
ПРН.14	ПРН.15	ПРН.21		
25	25	25	25	100

21) Умови допуску до підсумкового контролю:

- Відвідувати лекції (онлайн/офлайн);
- Відвідувати практичні (семінарські заняття);
- Активно працювати на заняттях, відповідати на питання, готувати даткові завдання, робити доповіді);
- Вивчати тематичний матеріал передбачений самостійною роботою;
- Наявність поточної та підсумкової контрольних робіт;
- дотримання умов академічної доброчесності.

22) Політика щодо академічної доброчесності:

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною та отримання позитивної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується нормативним документом КНУБА [Положення-про-заходи-щодо-підтримки-академічної-доброчесності](#). У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач має право змінити тему завдання.

23) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:

<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3730>